Der Nordschleswiger

KOMMENTAR

Hvem skal redde "Synnejysket"?

"Der er den!" Jeppe Schlüter Jepsen, Lucas Søndergaard og Birthe Andresen fejrer verdensmesterskabet på dialekten "synnejysk". Anke Håagensen

Grå ansigter ved "Synnejysk"-VM, næsten ingen unge talenter i konkurrencen: Hvad bringer fremtiden for vores regionale sprog? Der er grund til bekymring – men også grund til håb.

Læs artiklen højt
6 minutter

Anke Håagensen

JOURNALIST

UDGIVET 29. oktober 2026 - 06:00

Læs artiklen højt
6 minutter

kommentar

Dette er en kommentar fra redaktionen for "Nordschleswiger".

Kommentarerne er journalistiske meningsindlæg og ikke objektive rapporter.

Størstedelen af deltagerne i verdensmesterskaberne i "Synnejysk" var gråhårede. Publikum var også overvejende gråhårede. Og i juniorkonkurrencen deltog kun to hold. Sidstnævnte kan bestemt give anledning til et par ekstra bekymringsrynker i ansigtet på en som mig, der taler "Synnejysk" ikke kun blandt venner, men også på arbejdet og endda i nærvær af folk fra andre dele af Danmark, der klamrer sig til sin landsdels sprog.

Jeg blev endnu mere glad for udtalelsen fra den 18-årige fra det tyske gymnasium for Nordslesvig (DGN) om, at de taler både tysk og "synnejysk" (den lokale jyske dialekt) indbyrdes. For dem er begge sprog ikke blot levn fra fortiden, men en levet virkelighed. Og det er netop det, der tilsyneladende gjorde forskellen ved konkurrencen i Sønderjyllandshalle i Apenrade (Aabenraa) lørdag. DGN-trioen vandt verdensmesterskabet i juniorkonkurrencen, og gjorde det med en imponerende

Læs artiklen højt
6 minutter

Sproget skal tales.

De tre unge kvinder på International Business College-holdet, der tabte konkurrencen, indrømmede dog, at selvom de forstod "synnejysk", og sproget stadig blev talt i deres familier, talte de ikke selv regionens dialekt, hverken indbyrdes eller i deres vennekreds.

Et sprogs* fremtid afhænger ikke udelukkende af, om den næste generation forstår det. Den afgørende faktor er, om de også selv taler det.

De dage, hvor dialekttalere blev portrætteret i film som naive, dumme eller endda mentalt udfordrede, burde være for længst forbi. At det regionale sprog i Nordslesvig nu kan tales med mere selvtillid og stolthed, skyldes også folk som Tønders borgmester Jørgen Popp Petersen, sangerinde og sangskriver Rikke Thomsen og sidst men ikke mindst instruktør Frelle Petersen og hans film. De har reddet "synnejysk" fra dets opfattede sproglige vanry og på en måde gjort det moderigtigt.

Jeppe Schlüter Jepsen, formand for Unge Ledere, ungdomsorganisationen for Slesvigsk Parti, og medlem af DGN's Junior-VM-hold, beskrev for nylig Popp Petersen som en slags personlig rollemodel i et interview med "Nordschleswiger". Årsagen: Borgmesteren i Tønder (Tønder) bevarer sin "synnejyske" dialekt selv ved officielle begivenheder, i radio- og tv-interviews og endda i møder med den danske kongefamilie – og bliver forstået.

Det tyske mindretal som sprogredningsmænd

Det er næsten et kuriøst sammentræf, at det tyske mindretal i Nordslesvig spillede en betydelig rolle i at bevare "synnejysk" fra udryddelse. Som afdøde Heinz Asmussen, der gennem årene havde forskellige æresposter inden for mindretallet, engang forklarede til en besøgende, der var forvirret over det tilsyneladende volapyk, der blev talt ved en mindretalsforsamling: "Når vi sidder, taler vi 'synnejysk'. Når vi står, taler vi tysk."

Denne sætning indfanger perfekt den unikke sproglige virkelighed i det tyske mindretal. For mange er "synnejysk" ikke blot regionens sprog, men også et stykke hjem og identitet – uanset om de føler sig tilhørende den tyske eller danske sproglige og kulturelle sfære.

Hvis det tyske mindretal på længere sigt skal bære byrden af at bevare synnejysk som et levende sprog, ser jeg en temmelig dyster fremtid for det. Det er trods alt

Læs artiklen højt
6 minutter

går gennem skolegårdene på mange tyske skoler i Nordslesvig i dag, vil overvejende høre standarddansk og tysk. Synnejysk høres derimod sjældnere og sjældnere.

Dette er så meget desto mere beklageligt, fordi et sprog kun har en fremtid, hvis det gives videre naturligt fra generation til generation. Konkurrencer, film, musik og fremtrædende fortalere kan opnå meget. Men de kan ikke erstatte det faktum, at børn og unge bruger sproget i hverdagen – med deres venner, i skolegården og derhjemme.

Elin Fredsted, tidligere professor i dansk sprog og litteratur ved Det Europæiske Universitet i Flensborg, opfordrer den danske majoritetsbefolkning i grænseregionen til at følge Asmussens udtalelse for at bevare dialekten. "Hvis man erstatter 'tysk' med 'dansk', kunne mottoet tjene som model for den danske majoritetsbefolkning." Med andre ord: "Synnejysk" til uformelle samtaler og standarddansk til mere formelle lejligheder.

Det giver mig håb

Jeg taler tysk med mine børnebørn. Det er helt naturligt for mig. I vores familie har vi altid talt tysk med hinanden, og mine søskende og jeg gør det stadig, selv efter vores forældre døde. Min søn taler bevidst "synnejysk" med sine børn, mens min svigerdatter er ansvarlig for standarddansk. Børnene taler og forstår alle tre sprog.

Det giver mig håb. For måske er det netop nøglen: ikke at sætte ét sprog op mod et andet, men at lade flere sprog sameksistere naturligt. Så "synnejysk" ikke kun fejres ved verdensmesterskaber, men også bevarer sin faste plads i skolegården, familierne og blandt venner.

*"Synnejysk" omtales som "æ taal" (tysk: sproget) i grænseområdet. Udtrykket "dialekt" er sandsynligvis mere præcist.

Læs artiklen højt
6 minutter